SMJERNICE ZA ETIČKU PRIHVATLJIVOST ISTRAŽIVANJA NA EKONOMSKOM FAKULTETU U OSIJEKU

1. Svrha Smjernica

(1) Ovim se Smjernicama utvrđuju temeljna načela etički prihvatljivog planiranja i provođenja istraživanja koja provode zaposlenici, vanjski suradnici, doktorandi i studenti Ekonomskog fakulteta u Osijeku u okviru znanstvenih, stručnih, nastavnih i drugih aktivnosti Fakulteta kao i postupak podnošenja zahtjeva za procjenu etičke prihvatljivosti istraživanja.

(2) Smjernice su namijenjene nastavnicima, suradnicima, doktorandima i studentima koji provode istraživanja u okviru znanstvenih, stručnih ili nastavnih aktivnosti.

(3) Smjernice se primjenjuju neovisno o mjestu provedbe istraživanja.

(4) Smjernicama se nastoji osigurati usklađenost prakse Fakulteta s nacionalnim i europskim propisima, uključujući Opću uredbu o zaštiti podataka (GDPR), Etički kodeks Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Smjernice o odgovornom korištenju alata umjetne inteligencije na Ekonomskom fakultetu u Osijeku, Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (čl. 3., čl. 55.) te načela dobre istraživačke prakse u društvenim znanostima.

2. Pojmovi

(1) **Sudionik istraživanja** je svaka osoba koja izravno ili neizravno sudjeluje u istraživanju, bilo davanjem podataka, sudjelovanjem u anketi, intervjuu, fokus grupi, eksperimentu, promatranju ili na drugi način.

(2) **Istraživanje minimalnog (niskog) rizika** jest istraživanje u kojem sudjelovanje ne izlaže sudionike rizicima većima od onih kojima su uobičajeno izloženi u svakodnevnom životu ili tijekom uobičajenih profesionalnih, obrazovnih ili društvenih aktivnosti. Takva istraživanja u pravilu uključuju dobrovoljna anketna ispitivanja ili druge postupke koji ne uključuju ranjive skupine, obmanu sudionika niti prikupljanje osobito osjetljivih podataka.

(3) **Ranjive skupine sudionika** jesu osobe koje zbog dobi, zdravstvenog stanja, kognitivnih sposobnosti, društvenog ili ekonomskog položaja ili odnosa ovisnosti mogu imati smanjenu mogućnost slobodnog i informiranog donošenja odluke o sudjelovanju u istraživanju.

(4) **Informirani pristanak** jest dobrovoljna i nedvosmislena suglasnost sudionika za sudjelovanje u istraživanju, dana nakon što je sudionik na razumljiv način upoznat sa svrhom istraživanja, načinom provedbe, mogućim rizicima i koristima, načinom obrade podataka te pravom da u svakom trenutku odustane od sudjelovanja bez štetnih posljedica.

(5) **Plan upravljanja istraživačkim podatcima (PUIP)** jest dokument kojim istraživač unaprijed planira način prikupljanja, obrade, pohrane, zaštite, dijeljenja i čuvanja istraživačkih podataka.

(6) **Alati umjetne inteligencije** jesu računalni sustavi koji primjenom metoda umjetne inteligencije mogu stvarati, analizirati, obrađivati ili mijenjati sadržaj, podatke ili druge rezultate koji se koriste u planiranju, provedbi ili izvještavanju o istraživanju.

3. Temeljna etička načela

Istraživanje treba biti utemeljeno na sljedećim načelima:

- poštovanje autonomije i dostojanstva sudionika,
- dobrovoljno sudjelovanje i informirani pristanak,
- izbjegavanje nepotrebnih rizika i štete,
- zaštita privatnosti i povjerljivosti podataka,
- pošteno i transparentno provođenje istraživanja,
- odgovorno korištenje alata umjetne inteligencije,
- poštovanje načela otvorene i odgovorne znanosti.

4. Procjena etičke prihvatljivosti istraživanja

(1) Procjena etičke prihvatljivosti istraživanja provodi se radi zaštite prava, dostojanstva, sigurnosti i dobrobiti sudionika istraživanja te osiguravanja odgovornog i etički prihvatljivog provođenja istraživanja.

(2) Mišljenje Etičkog povjerenstva obvezno je prije početka istraživanja ako:

- istraživanje uključuje ranjive skupine sudionika (primjerice maloljetnike, osobe smanjene sposobnosti odlučivanja ili druge posebno osjetljive skupine);
- istraživanje uključuje obmanu sudionika ili prikrivanje stvarne svrhe istraživanja;
- istraživanje uključuje eksperimentalne postupke ili druge aktivnosti koje mogu predstavljati više od minimalnog rizika za sudionike;
- istraživanje uključuje obradu posebnih kategorija osobnih podataka ili drugih osobito osjetljivih podataka, kada to može predstavljati povećani etički rizik;
- se istraživanje provodi u okviru projekta ili druge aktivnosti za koju je prethodna etička procjena propisani ili ugovoreni uvjet.

(3) Za istraživanja minimalnog rizika, kao što su anketna istraživanja uz prethodno informiranje sudionika i njihov dobrovoljni pristanak, pribavljanje mišljenja Etičkog povjerenstva nije obvezno, osim ako posebnim propisom ili zahtjevom nije drukčije određeno.

(4) Istraživač može zatražiti mišljenje Etičkog povjerenstva i za druga istraživanja za koja smatra da zahtijevaju procjenu etičke prihvatljivosti istraživanja.

(5) Svaka značajnija izmjena istraživačkog nacrta koja može utjecati na etičku prihvatljivost istraživanja zahtijeva ponovnu prijavu Etičkom povjerenstvu. To se osobito odnosi na izmjene ciljeva istraživanja, metodologije, uzorka sudionika, vrste ili opsega podataka koji se prikupljaju i obrađuju te uporabe alata umjetne inteligencije ili drugih tehnologija koje mogu utjecati na prava, sigurnost ili privatnost sudionika.

5. Informirani pristanak

(1) Istraživanja u kojima sudjeluju osobe provode se uz njihov prethodni, dobrovoljni i informirani pristanak, osim u slučajevima kada njegova pribava nije potrebna u skladu s ovim Smjernicama ili važećim propisima.

(2) Informirani pristanak u pravilu se pribavlja kada istraživanje uključuje neposredno sudjelovanje osoba, uključujući anketiranje, intervjue, fokus grupe, eksperimente, promatranje ili druge oblike prikupljanja podataka od sudionika.

(3) Informirani pristanak može biti pisan ili elektronički, ovisno o načinu provedbe istraživanja. U online istraživanjima informacije za sudionike i tekst informiranog pristanka trebaju biti dostupni prije početka ispunjavanja upitnika ili sudjelovanja u istraživanju.

(4) Informirani pristanak u pravilu nije potreban kada se istraživanje temelji isključivo na javno dostupnim, anonimiziranim podacima ili drugim podacima za koje nije moguće identificirati pojedine ispitanike te ne postoji rizik za njihova prava i interese.

(5) Informirani pristanak treba sadržavati najmanje:

- svrhu i cilj istraživanja;
- identitet istraživača i kontakt za dodatne informacije;
- opis sudjelovanja i očekivano trajanje;
- informacije o dobrovoljnosti sudjelovanja i pravu na odustajanje bez posljedica;
- informacije o obradi, zaštiti i čuvanju podataka;
- informacije o mogućim rizicima i koristima ako postoje.

(6) Preporučeni sadržaj i predložak informiranog pristanka sastavni su dio obrasca Suglasnost sudionika istraživanja koji se nalazi u Prilogu 2 ovih Smjernica.

6. Upravljanje istraživačkim podacima

(1) Istraživač je dužan unaprijed planirati način prikupljanja, pohrane, zaštite, korištenja, dijeljenja i čuvanja istraživačkih podataka, vodeći računa o zaštiti prava sudionika istraživanja, povjerljivosti podataka i načelima odgovornog upravljanja istraživačkim podatcima.

(2) Ako je za određeno istraživanje, projekt ili prema zahtjevima financijera izrađen ili propisan Plan upravljanja istraživačkim podatcima (PUIP), istraživač ga može priložiti uz Zahtjev za procjenu etičke prihvatljivosti istraživanja.

(3) Osobni podaci trebaju se, kad god je to moguće i primjereno svrsi istraživanja, anonimizirati ili pseudonimizirati.

(4) Istraživač treba odrediti razdoblje čuvanja istraživačkih podataka te osigurati da pristup podatcima imaju samo osobe kojima je to potrebno radi provedbe istraživanja ili ispunjavanja zakonskih i ugovornih obveza.

(5) Dijeljenje i ponovna uporaba istraživačkih podataka provode se u skladu s načelima otvorene i odgovorne znanosti, uz zaštitu privatnosti sudionika istraživanja i poštovanje važećih propisa.

7. Upravljanje alatima umjetne inteligencije

(1) Alati umjetne inteligencije mogu se koristiti u istraživanju ako je njihova primjena u skladu s načelima istraživačkog integriteta, zaštite prava sudionika i važećim propisima.

(2) Istraživač zadržava punu odgovornost za planiranje i provedbu istraživanja, metodološke odluke, analizu i interpretaciju rezultata te zaključke istraživanja, neovisno o uporabi alata umjetne inteligencije.

(3) Upravljanje alatima umjetne inteligencije mora biti transparentno i odgovarajuće dokumentirano. Istraživač je dužan navesti svrhu uporabe, korištene alate i opseg njihove primjene kada je to relevantno za razumijevanje istraživanja ili procjenu njegove etičke prihvatljivosti, osobito ako se alati umjetne inteligencije koriste za:

- oblikovanje istraživanja ili istraživačkog nacrta;
- izradu ili prilagodbu istraživačkih instrumenata;
- prikupljanje podataka;
- obradu, analizu ili interpretaciju podataka;
- izradu ili uređivanje istraživačkog sadržaja.

8. Obveze istraživača

Istraživač je dužan:

- provoditi istraživanje u skladu s istraživanjem opisanom u podnesenom zahtjevu i priloženoj dokumentaciji kada je mišljenje Etičkog povjerenstva pribavljeno;
- prijaviti Etičkom povjerenstvu svaku značajniju izmjenu istraživanja koja može utjecati na njegovu etičku prihvatljivost;
- čuvati dokumentaciju o istraživanju, uključujući informirane pristanke, kada je to primjenjivo, te drugu dokumentaciju propisanu ovim Smjernicama;
- osigurati zaštitu, povjerljivost i odgovorno upravljanje istraživačkim podatcima tijekom njihova prikupljanja, obrade, pohrane i čuvanja;
- poštovati načela akademskog i istraživačkog integriteta tijekom svih faza istraživanja;
- osigurati transparentnost i provjerljivost istraživanja, uključujući dokumentiranje istraživačkih postupaka te uporabe alata umjetne inteligencije, kada je to primjenjivo.

9. Dokumentacija koja se prilaže uz zahtjev

Obrazac	**Uvjeti za prilaganje dokumentacije**
Zahtjev za procjenu etičke prihvatljivosti istraživanja (Prilog 1)	Prilaže se uz svaki zahtjev
Suglasnost sudionika istraživanja (Prilog 2)	Prilaže se kada istraživanje zahtijeva informirani pristanak sudionika
Istraživački instrument, protokol ili drugi materijali za provedbu istraživanja (npr. upitnik, vodič za intervju ili fokus grupe, obrazac ili protokol za promatranje, eksperimentalni protokol, upute ili zadaci za sudionike)	Prilaže se odgovarajuća dokumentacija koja se koristi u provedbi istraživanja kada ono uključuje uporabu istraživačkih instrumenata ili drugih materijala za prikupljanje podataka.
Ostala odobrenja ili suglasnosti	Prilažu se prema potrebi (npr. odobrenje ustanove, vlasnika baze podataka, partnera na projektu i sl.)

Ako se u istraživanju koriste istraživački instrumenti ili drugi materijali za prikupljanje podataka, uz Zahtjev za procjenu etičke prihvatljivosti istraživanja prilaže se i odgovarajuća dokumentacija (npr. upitnik, vodič za intervju ili fokus grupe, obrazac ili protokol za promatranje, eksperimentalni protokol te upute ili zadaci za sudionike).

10. Završne odredbe

(1) Etičko povjerenstvo može tijekom postupka procjene zatražiti dodatna pojašnjenja ili dopunu dokumentacije ako ocijeni da je to potrebno za donošenje mišljenja.

(2) Mišljenje Etičkog povjerenstva odnosi se isključivo na istraživanje opisano u podnesenom zahtjevu i priloženoj dokumentaciji.

(3) Na pitanja koja nisu uređena ovim Smjernicama primjenjuju se važeći propisi Republike Hrvatske, opći akti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Ekonomskog fakulteta u Osijeku te načela istraživačkog integriteta i etike.

Prilozi:

(1) Zahtjev za procjenu etičke prihvatljivosti istraživanja
(2) Suglasnost sudionika istraživanja
(3) Potvrda o etičkoj prihvatljivosti istraživanja

Prilog I.

ZAHTJEV ZA PROCJENU ETIČKE PRIHVATLJIVOSTI ISTRAŽIVANJA

Svrha i obveza prijave

Svaki istraživač (npr., nastavnik, suradnik, doktorand ili student), koji u svoje istraživanje namjerava uključiti ljudske sudionike i/ili prikupljati, obrađivati ili koristiti osobne, organizacijske ili poslovne podatke, potiče se da zatraži mišljenje Etičkog povjerenstva o etičkoj prihvatljivosti istraživanja prije početka prikupljanja podataka.

Za istraživanja koja uključuju **povišen rizik za sudionike** (npr. ranjive skupine, osjetljive osobne teme, eksperimentalne intervencije, obmanu sudionika ili prikupljanje podataka bez njihova znanja) mišljenje Povjerenstva **potrebno je ishoditi prije početka istraživanja**.

Za istraživanja **niskog rizika** za sudionike (dobrovoljna anketna ispitivanja u kojima sudionik pristankom na ispunjavanje upitnika ujedno daje informirani pristanak na sudjelovanje) – zahtjev se može podnijeti i nakon provedenog prikupljanja podataka, primjerice radi ishođenja potvrde o etičnosti potrebne za objavu rada, prijavu na konferenciju ili prijavu projekta. U tom slučaju treba navesti u obrascu da je istraživanje već provedeno te kratko obrazložiti razlog naknadne prijave.

Podnositelj zahtjeva potvrđuje da će predloženi postupci prikupljanja, pohrane i obrade podataka biti u skladu s važećim propisima Republike Hrvatske i Europske unije, osobito s Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR), Etičkim kodeksom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Smjernicama o odgovornom korištenju alata umjetne inteligencije na Ekonomskom fakultetu u Osijeku te načelima dobre istraživačke prakse u društvenim znanostima.

Ovaj obrazac sastoji se od osam dijelova: (I) opći podaci o istraživanju, (II) sažetak istraživanja, (III) način prikupljanja podataka, (IV) kontrolni popis etičkih pitanja, (V) obrazloženje etičkih pitanja i mjera zaštite, (VI) zaštita osobnih podataka, (VII) prilozi te (VIII) izjava i potpis podnositelja.

I. OPĆI PODACI O ISTRAŽIVANJU

Naslov istraživanja / teme	
Vrsta istraživanja	☐ znanstveni projekt ☐ studentski rad 1. razine (završni rad, diplomski rad) ☐ studentski rad 2. razine (specijalistički rad, doktorski rad) ☐ znanstveni rad ☐ stručni rad ☐ ostalo (navesti)
Ime i prezime istraživača / voditelja	
JMBAG / Jedinstveni matični broj znanstvenika	

Zvanje i status (npr. nastavnik, doktorand, student)	
E-mail i telefon (fiksni ili mobilni)	
Mentor / voditelj istraživanja (ako je primjenjivo)	
E-mail mentora	
Ostali istraživači uključeni u projekt (ime, institucija, uloga) (ako postoje)	
Izvor financiranja istraživanja (ako postoji)	
Planirani datum početka prikupljanja podataka	
Predviđeno trajanje istraživanja / prikupljanja podataka	
Je li drugo etičko povjerenstvo uputilo ili odobrilo istraživanje?	☐ Ne ☐ Da – navesti koje i s kojim ishodom: _____
Datum podnošenja zahtjeva	

II. SAŽETAK ISTRAŽIVANJA

Polja označena zvjezdicom (*) obvezno je ispuniti. Po potrebi priložite dodatnu dokumentaciju (istraživački nacrt, prijavu projekta i sl.).

Svrha i cilj istraživanja (do 100 znakova)*	
Opis uzorka/sudionika (broj, način odabira, relevantna obilježja – npr. zaposlenici, poduzetnici, menadžeri, studenti, potrošači)*	

Način pristupa sudionicima i njihova uključivanja u istraživanje (kako će biti kontaktirani i pozvani na sudjelovanje)	
Način pohrane i razdoblje čuvanja istraživačkih podataka*	

III. NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA

Označite sve oblike prikupljanja podataka koji se primjenjuju u istraživanju.

☐Anketni upitnik (online ili papirnati)

☐Strukturirani / polustrukturirani intervju

☐Fokusna skupina

☐Laboratorijski eksperiment

☐Terenski eksperiment / intervencijska studija

☐Promatranje (sa ili bez sudjelovanja istraživača)

☐Analiza sekundarnih / postojećih podataka (administrativni, financijski, statistički)

☐Podaci s društvenih mreža ili internetskih platformi

☐Javno dostupni podaci (financijska izvješća, mediji, javne baze podataka)

☐Podaci koji nisu javno dostupni (arhivi, interni poslovni dokumenti, evidencije)

☐Studija slučaja u poduzeću / instituciji

☐Drugi oblik prikupljanja podataka (navesti): _____

IV. KONTROLNI POPIS ETIČKIH PITANJA

Ako je odgovor na bilo koje pitanje DA ili NISAM SIGURAN/NA, to ne znači automatsko odbijanje istraživanja, ali je odgovor potrebno obrazložiti u Dijelu V. te navesti predviđene mjere zaštite sudionika.

IV.1. Autonomija sudionika, informirani pristanak i dobrovoljnost

Pitanje	Da	Ne	Nisam siguran/na
1. Uključuje li istraživanje sudionike koji pripadaju ranjivim skupinama (npr. maloljetnici, osobe s poteškoćama u učenju ili komunikaciji, osobe u nepovoljnom socioekonomskom			

Pitanje	Da	Ne	Nisam siguran/na
položaju, izbjeglice ili tražitelji azila, osobe ograničene poslovne sposobnosti)?			
2. Sudjeluju li u istraživanju osobe koje nisu obaviještene o svojem sudjelovanju ili nisu dale informirani pristanak (npr. promatranje ponašanja zaposlenika ili potrošača bez njihova znanja)?			
3. Uključuje li istraživanje financijske ili druge poticaje takvog opsega koji bi mogli ugroziti dobrovoljnost odluke o sudjelovanju (npr. nesrazmjerno visoke novčane nagrade, bonus bodovi, ocjene)?			
4. Uključuje li istraživanje namjernu obmanu sudionika u pogledu svrhe ili tijeka istraživanja (npr. lažna povratna informacija o rezultatima, glumljeni sugovornik)?			

IV.2. Rizici i moguća šteta za sudionike, istraživače i društvo

Pitanje	Da	Ne	Nisam siguran/na
5. Postoji li realan rizik da sudionici dožive psihičku nelagodu, stres, sram ili socijalnu, odnosno financijsku štetu zbog sudjelovanja (npr. pitanja o dohotku, dugovima, otkazu, poslovnom neuspjehu)?			
6. Hoće li se od sudionika tražiti otkrivanje osobno osjetljivih ili poslovno povjerljivih informacija (npr. plaće, financijsko stanje poduzeća, interni podaci, sukobi na radnom mjestu)?			
7. Postoji li mogućnost da sudionici trpe posljedice (poslovne, profesionalne ili osobne) zbog sudjelovanja ili odbijanja sudjelovanja u istraživanju?			
8. Postoji li odnos ovisnosti između sudionika i istraživača (npr. studenti istraživača koji im ujedno predaje ili ih ocjenjuje; zaposlenici koje ispituje njihov nadređeni)?			
9. Postoji li mogućnost da objava ili zlouporaba rezultata istraživanja prouzroči značajnu štetu pojedincima, poduzećima, institucijama ili određenim društvenim skupinama (npr. stigmatizacija, reputacijska šteta, diskriminacija)?			
10. Je li neko drugo etičko povjerenstvo prethodno odbilo provedbu takvoga ili sličnog istraživanja?			

IV.3. Sukob interesa

Pitanje	Da	Ne	Nisam siguran/na
11. Postoji li financijski ili drugi sukob interesa povezan s istraživanjem ili njegovim rezultatima (npr. financiranje poduzeća čije se poslovanje istražuje, osobni interes u određenom ishodu istraživanja)?			

IV.4. Prikupljanje, korištenje i zaštita podataka

Pitanje	Da	Ne	Nisam siguran/na
12. Hoće li se prikupljati podaci koji nisu anonimizirani, odnosno koji omogućuju identifikaciju pojedinca, poduzeća ili institucije?			
13. Jesu li podaci koje prikupljate (npr. s društvenih mreža, internetskih foruma, javnih platformi ili iz javno dostupnih baza podataka) javno dostupni za potrebe istraživanja?			

IV.5. Uporaba umjetne inteligencije u istraživanju

Pitanje	Da	Ne	Nisam siguran/na
14. Koriste li se alati umjetne inteligencije (npr. veliki jezični modeli ili alati za automatsku obradu teksta ili govora) u prikupljanju podataka, primjerice za provedbu intervjua ili anketa uz pomoć umjetne inteligencije ili za generiranje materijala odnosno poticaja za istraživanje?			
15. Koristi li se umjetna inteligencija u analizi podataka (npr. automatsko kodiranje kvalitativnih podataka, prediktivno modeliranje, strojno učenje, analiza velikih skupova podataka)?			

V. OBRAZLOŽENJE ETIČKIH PITANJA I MJERA ZAŠTITE

Molimo navedite broj/eve pitanja iz Dijela IV. na koja ste odgovorili s DA ili NISAM SIGURAN/NA te ukratko obrazložite prirodu rizika i predviđene mjere zaštite sudionika (npr. anonimizacija, naknadno obavješćivanje sudionika, mogućnost povlačenja, kontakt za psihološku podršku, pseudonimizacija poslovnih podataka).

Broj pitanja	Obrazloženje

VI. TRANSPARENTNOST ISTRAŽIVANJA, ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA I UPRAVLJANJE PODACIMA

1. Hoće li sudionici biti jasno obaviješteni da je sudjelovanje u potpunosti dobrovoljno i da se mogu povući u bilo kojem trenutku bez ikakvih posljedica?	☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor NE, moli se obrazloženje:
2. Hoće li podaci biti anonimizirani ili pseudonimizirani te u kojoj fazi istraživanja?	☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor DA, navedite način i fazu istraživanja u kojoj će podaci biti anonimizirani/pseudonimizirani: Ako je odgovor NE, moli se obrazloženje:
3. Je li obrada osobnih podataka u svim aspektima (prikupljanje, pohrana, pristup, prijenos) u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR)?	☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor NE, moli se obrazloženje:
4. Jesu li predviđene odgovarajuće tehničke i organizacijske mjere zaštite povjerljivosti i sigurnosti podataka tijekom	☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor NE, moli se obrazloženje:

prikupljanja, obrade, pohrane i arhiviranja?	
5. Tko će sve imati pristup prikupljenim podacima?	
6. Je li predviđeno ishođenje pisanog pristanka sudionika za obradu osobnih podataka?	☐ Da ☐ Ne Ako je odgovor NE, moli se obrazloženje:
7. Ako je primjenjivo: Jesu li poduzete mjere za prepoznavanje i ublažavanje mogućih pristranosti algoritama te osigurana transparentnost, dokumentiranost i mogućnost reprodukcije rezultata dobivenih uz pomoć AI alata?	☐ Da ☐ Ne ☐ Nije primjenjivo Ako je odgovor NE, moli se obrazloženje:

VII. PRILOZI

☐ Suglasnost sudionika istraživanja

☐ Anketni upitnik / mjerni instrument

☐ Vodič za intervju ili protokol fokusne skupine

☐ Pismo / poziv sudionicima ili institucijama

☐ Suglasnost institucije u kojoj se provodi istraživanje (ako je primjenjivo)

☐ Prethodno odobrenje drugog etičkog povjerenstva (ako postoji)

☐ Drugo (navesti): _____

VIII. IZJAVA I POTPIS PODNOSITELJA ZAMOLBE

Ovime potvrđujem da su navedeni podaci točni i potpuni prema mojem najboljem saznanju. Ako istraživanje u trenutku podnošenja zahtjeva još nije započeto, potvrđujem da neću započeti prikupljanje podataka prije primitka pozitivnog mišljenja Etičkog povjerenstva. Ako je istraživanje u tijeku ili je već provedeno, potvrđujem da je naveden razlog naknadne prijave točan te da su sudionici sudjelovali dobrovoljno i uz odgovarajuće informiranje o istraživanju. Sve naknadne značajnije izmjene istraživačkog nacrta prijavit ću Povjerenstvu radi ponovne procjene.

Datum	**Ime i prezime istraživača**	**Potpis**
Datum	**Ime i prezime mentora (ako je primjenjivo)**	**Potpis**

Naputak za predaju zamolbe

Ispunjen i potpisan zahtjev, zajedno sa svim prilozima, dostavite u elektroničkom obliku (.pdf) na adresu ***kvaliteta@efos.hr****. Za istraživanja koja su u trenutku prijave već provedena ili su u tijeku, u zahtjevu je potrebno jasno označiti status istraživanja i navesti razlog naknadne prijave (vidjeti Dio I). O ishodu prijave podnositelj se obavještava pisanim putem.*

Prilog II.

SUGLASNOST SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA

Ovaj dokument služi kao predložak za pribavljanje pisanog ili elektroničkog informiranog pristanka sudionika istraživanja.

U istraživanjima u kojima se informirani pristanak daje u pisanom obliku, sudionik ga potvrđuje potpisivanjem obrasca.

Primjer pisanog pristanka sudionika:

SUGLASNOST SUDIONIKA ISTRAŽIVANJA

za sudjelovanje u _____ (naziv projekta/istraživanja), voditelja/ice projekta/istraživanja _____ (titula, ime i prezime, institucija), koje financira _____ (ako je primjenjivo).

1. *Cilj i svrha istraživanja*

2. *Način prikupljanja podataka*

3. *Mogući rizici i koristi*
   Primjer teksta: *Sudjelovanje u istraživanju ne nosi poznate rizike osim vremenskog angažmana sudionika. Sudjelovanje u istraživanju ne donosi izravnu osobnu korist, no nalazi istraživanja mogu doprinijeti* _____.
   Također, zainteresirani sudionicima bit će omogućen uvid u osnovne nalaze istraživanja.

4. *Pravo na odbijanje i odustajanje*
   Primjer teksta: *Sudjelovanje u istraživanju je u potpunosti dobrovoljno te sudionici mogu u bilo kojem trenutku odustati od sudjelovanja bez ikakvih posljedica. Također, sudionici mogu odbiti odgovoriti na bilo koje pitanje koje smatraju neugodnim ili neprimjerenim*.

5. *Povjerljivost podataka*
   Primjer teksta: *Svi podaci prikupljeni u okviru istraživanja smatraju se povjerljivima i koristit će se isključivo u istraživačke svrhe. Pristup podacima imaju samo članovi istraživačkog tima te ovlaštene osobe i tijela, sukladno važećim propisima. Pri obradi, pohrani, analizi i eventualnom dijeljenju ili javnoj pohrani podataka uklonit će se identifikacijski elementi, tako da nije moguće povezati odgovore s identitetom pojedinog sudionika.*

6. *Obrada osobnih podataka (ako je primjenjivo)*
   Primjer teksta: *Ako se u okviru istraživanja prikupljaju osobni podaci, oni će se obrađivati isključivo u svrhu provedbe istraživanja, u skladu s Općom uredbom o zaštiti podataka (EU) 2016/679 (GDPR) i važećim propisima Republike Hrvatske.*

7. *Dostupni izvori informacija*

   Ukoliko imate dodatnih pitanja možete kontaktirati istraživača/icu, _____ (ime i prezime), na e-mail adresu: _____

Ime istraživača/ice: Datum:

POTVRDA PRISTANKA NA ISTRAŽIVANJE	
Pročitao/la sam i razumio/razumjela ovaj informirani pristanak te pristajem sudjelovati u ovom istraživanju.	
Ime ispitanika/ice:	Datum:

U online istraživanjima tekst informiranog pristanka treba biti prikazan na početnoj stranici upitnika, prije prvog istraživačkog pitanja.

Primjer teksta elektroničkog informiranog pristanka sudionika istraživanja:

Prije početka ispunjavanja molimo vas da pročitate informacije o istraživanju. Nastavkom ispunjavanja upitnika potvrđujete da ste pročitali navedene informacije, da ih razumijete te da dobrovoljno pristajete sudjelovati u istraživanju.

Prilog III.

KLASA:
URBROJ:
Osijek,

POTVRDA O ETIČKOJ PRIHVATLJIVOSTI ISTRAŽIVANJA

Etičko povjerenstvo Ekonomskog fakulteta u Osijeku, na sjednici održanoj_____, razmotrilo je Zamolbu za procjenu etičnosti istraživanja koju je podnio/la _____ (ime i prezime istraživača), pod naslovom:

_____

zaprimljenu dana_____.

Povjerenstvo je utvrdilo da je opisano istraživanje, odnosno način njegove provedbe, u skladu s važećim propisima Republike Hrvatske i Europske unije, osobito s Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR), Etičkim kodeksom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Smjernicama o odgovornom korištenju alata umjetne inteligencije na Ekonomskom fakultetu u Osijeku te načelima dobre istraživačke prakse u društvenim znanostima.

Slijedom navedenog, Povjerenstvo izdaje

POZITIVNO MIŠLJENJE

o etičkoj prihvatljivosti navedenog istraživanja.

Ova se potvrda odnosi isključivo na istraživanje opisano u podnesenoj zamolbi. Svaka značajnija izmjena istraživačkog nacrta koja može utjecati na etičku prihvatljivost istraživanja (primjerice promjena ciljeva, metodologije, uzorka ispitanika, vrste podataka koji se prikupljaju ili uporabe alata umjetne inteligencije) zahtijeva ponovnu prijavu Povjerenstvu.

Predsjednik/ica Etičkog povjerenstva